

УДК 81'271.1:811.161.3

В. А. Прыгожая, аспирант (БДТУ)

СІНТАКСІЧНАЯ НЕАДНАЗНАЧНАСЦЬ І ЯЕ ТЫПЫ

У публікацыі даецца азначэнне сінтаксічнай неадназначнасці; прадстаўлены і прааналізаваны тыпы канструкцый, выяўленыя на базе беларускамоўнага матэрыялу, якія мэтазгодна адносяць да аманімічных; устаноўлены прычыны ўзнікнення сінтаксічнай неадназначнасці розных тыпаў (няўдалы парадак слоў, няправільнае ўстанавленне сінтаксічных сувязей паміж членамі сказа, няправільнае ўжыванне сінтаксічных залежнасцей, рознае члянэнне сказа на складовыя часткі (сінтагмы), ужыванне слоў, марфалагічныя паказчыкі якіх супадаюць, і інш.). Высветлена, што неадназначнасць на сінтаксічным узроўні — з'ява шматгранная і вельмі распаўсюджаная, якая патрабуе далейшага вывучэння не толькі ў плане тыпізацыі, але і рэдагавання.

In article definition of syntactic ambiguity is made; the types of designs revealed on the basis of the Belorussian language which are expedient for carrying to the homonymic are presented and analysed; the reasons of occurrence of syntactic ambiguity of different types (an unsuccessful word order, a wrong establishment of syntactic links between sentence parts, misuse of the syntactic dependences, different partitioning of the offer on components (a syntagma), the use of the words which morphological indicators coincide, etc.) are established. It is found out that ambiguity at syntactic level — the phenomenon many-sided and very extended which demands the further studying not only in respect of typification, but also editing.

Уводзіны. Сінтаксічная аманімія не заўсёды была аб'ектам увагі даследчыкаў. Гэта звязана, у першую чаргу, з адсутнасцю цікавасці да гэтай з'явы, якая ў вусным маўленні ігнаравалася, бо не рэзала слых і не прыводзіла да непаразумення суб'ектамі адзін аднаго. Калі такое і адбывалася, то кантэкст і пазамоўная сітуацыя вырашалі праблему сінтаксічнай неадназначнасці. Што нельга сказаць пра пісьмовую мову. У пісьмовых тэкстах сінтаксічная аманімія сустракалася значна часцей, замяніла зносінам чытача і аўтара, прыводзіла да сэнсавай блытаніны. Шырокая распаўсюджанасць азначанай з'явы паклала пачатак вывучэнню моваведамі неадназначнасці на сінтаксічным узроўні ў межах словазлучэння і сказа. Нягледзячы на дастатковую распрацоўку дадзенай праблемы ў рускай мове, адзначым, што ў сучаснай беларускай мове з'ява сінтаксічнай аманіміі мае недастатковую ступень вывучанасці: разгледжаны толькі некаторыя яе тыпы, адсутнічае падрабязнае апісанне аманімічных канструкцый, не прыводзяцца прыёмы іх выяўлення і рэдагавання. Па гэтай прычыне лічым даследаванне сінтаксічнай аманіміі актуальнай праблемай сучаснага мовазнаўства.

Мэта артыкула — разгледзець сінтаксічную неадназначнасць на ўзроўні сказа, акрэсліць перспектывы даследавання гэтай з'явы.

Задача артыкула — устанавіць і апісаць асноўныя тыпы канструкцый, якія мэтазгодна адносяць да аманімічных. Матэрыялам для даследавання паслужылі тэксты перыядычных выданняў, навуковай літаратуры. Асноўнымі метадамі вывучэння і сістэматызацыі сабранага матэрыялу з'яўляюцца метады аналізу і параўнання.

Асноўная частка. Як адзначае А. А. Каўрус, «...парадак слоў з'яўляецца сродкам выражэння таго ці іншага сэнсу» [1, с. 186]. Выказанне пры няправільным размяшчэнні ў ім кампанентаў

можа набываць пабочнае значэнне, не прадугледжанае аўтарам, стаць сінтаксічна неадназначным. Пад сінтаксічнай неадназначнасцю навукоўцы разумеюць двухсэнсоўнасць сказа, выкліканую сінтаксічнымі сродкамі. У якасці азначэння неадназначнасці на сінтаксічным узроўні выкарыстоўваюць паняцце «сінтаксічная аманімія» (А. І. Галаўня, В. У. Вінаградаў, А. Я. Міхневіч, М. П. Калеснікаў, Б. С. Мучнік, Б. Ю. Норман, А. Г. Шчэпін). На нашу думку, мэтазгодна ўжываць гэты тэрмін, бо неадназначнасць моўнага кампанента абумоўлена аманімічнасцю яго формы, прадстаўленай на ўзроўні сказа. З'яўленне такога аманімізуючага (двухпланавага) кампанента ў сказе выклікана, як адзначалася вышэй, парадкам размяшчэння слоў пры канструванні сказа, у тым ліку розным члянэннем сказа на складовыя часткі (сінтагмы). Сказ набывае не менш за дзве сінтаксічныя структуры у выніку змяшчэння сінтаксічных сувязей паміж яго членамі.

У мовазнаўчай навуковай літаратуры апісаны структуры канструкцый, якія адносяцца да аманімічных. Такую класіфікацыю распрацаваў рускі даследчык Калеснікаў М. П. у манаграфіі «Синтаксическая омонимия в простом предложении», у якой на матэрыяле газетных публікацый, мастацкай, навуковай, грамадска-палітычнай, тэхнічнай, вучэбнай літаратуры ён разгледзеў розныя віды сінтаксічнай аманіміі ў сказе. Класіфікацыя М. П. Калеснікава ўключае больш за 15 адзінак аманімічных канструкцый у рускай мове, якія размяжоўваюцца сінтаксічнымі сродкамі ўтварэння.

У беларускім мовазнаўстве апісанню сінтаксічнай неадназначнасці прысвечаны адзінкавыя даследаванні, у прыватнасці частка манаграфіі А. Я. Міхневіча «Праблемы семантыка-сінтаксічнага даследавання беларускай мовы», у якой

аўтар даў толькі агульную характарыстыку сінтаксічнай аманіміі, абазначыў чатыры яе тыпы (лінейна-пашыральны тып, другі тып, катэгарызацыйны тып, трансфармацыйна-катэгарызацыйны тып). Разгледжаныя тыпы сінтаксічных аманімаў увасабляюць сабой шырокія пласты сінтаксічнай неадназначнасці, таму прадстаўленая тыпалогія не з'яўляецца дастатковай для апісання ўсіх фактаў аманіміі, выкліканай сінтаксічнымі сродкамі.

Разгледзім асноўныя тыпы сінтаксічнай неадназначнасці, выяўленай намі на базе беларускамоўнага матэрыялу, з улікам класіфікацый даследчыкаў.

1. Аманімія сказаў з уключанымі словамі — членамі сказа ці групамі членаў, якія ўваходзяць ў адну з суседніх сінтагм, у выніку чаго мяняецца значэнне сказа. Існуюць пэўныя віды аманімічных сказаў з уключанымі словамі: з уключаным дзейнікам, дапаўненнем, азначэннем, акалічнасцю, параўнальнымі зваротамі і інш. Напрыклад, «*Я яму прапанавала сёння на вяселле ехаць да Тамары і Віктара*» (з гутаркі). Калі акалічнасць часу «сёння» ўключаецца ў левую сінтагму, то сказ набывае значэнне а) прапанавала сёння; а калі ўключаецца ў правую сінтагму, атрымліваем значэнне б) ехаць сёння на вяселле. У сказе «*Прычым, прышчэпкі робяцца бясплатна са згоды бацькоў*» (Герой працы. — 2011. — 29 крас. — С. 8) акалічнасць вобразу дзеяння «*бясплатна*» — аманімізуючы кампанент. Значэнні сказа: а) без згоды бацькоў прышчэпкі робяць платна; б) прышчэпкі ў любым выпадку бясплатныя, але неабходны дазвол бацькоў.

2. Аманімія сказаў з аднароднымі членамі. Так, выказванне «*У буклеце апісваюцца новыя выданні і часопісы*» (прыводзіцца ў зборніку тэзісаў дакладаў) мае два значэнні: а) апісваюцца новыя выданні і новыя часопісы; б) апісваюцца часопісы і новыя выданні. Прычынай узнікнення сінтаксічнай аманіміі ў сказе, па меркаванні А. Я. Міхневіча, з'яўляецца неадназначнасць лінейных адносін слоў у сказе пры тоеснасці іх лексічнай і граматычнай семантыкі. Фармальна (парадам слоў) сувязь паміж азначэннем «новыя» і аднароднымі членамі «*выданні і часопісы*» не акрэслена. Як заўважыў М. П. Калеснікаў, «азначэнне, змешчанае перад аднароднымі членамі, можа вызначаць або першы з аднародных членаў, або адначасова некалькі аднародных членаў» [2, с. 25]. У сказе граматычны паказчыкі ў азначэнні і аднародных азначаемых супалі, таму ўзнікла аманімія. Падобны выпадак (аманімія складаназалежнага сказа): *У народзе верылі, што разам з парам да Нябёсаў узясуцца самыя патаемныя думкі і пажаданні людзей* (Народная газета. — 2011. — 22 чэрв. — С. 16).

Калі ў выказванні з аднароднымі членамі «*На дыскатэку дзяўчатам у кароткіх сукенках і ботах да 24.00 уваход свабодны*» (надрукавана на флаеры) азначэнне «*ў кароткіх*» аднесці толькі да першага аднароднага члена, то атрымаецца, што дзяўчатам, каб патрапіць на дыскатэку бясплатна, трэба прыходзіць у ботах. Калі ж аднесці азначэнне да двух аднародных членаў, атрымаем дадаткова, што на дыскатэку патрэбна прыходзіць не толькі ў кароткіх сукенках, але і ў кароткіх ботах. Аманімія ўзнікла ў выніку супадзення граматычных паказчыкаў ў азначэнні і аднародных членаў.

3. Аманімія граматычнай канструкцыі са злучальным словам «які». Мовазнаўцы Каўрус А. А., Міхневіч А. Я., Цікоцкі М. Я., Антанюк Л. А. падкрэсліваюць, што канструкцыя са злучальным словам «які» ўяўляе сабой складаназалежны сказ з даданай азначальнай. Залежная частка характарызуе прадмет, дзеянне або стан, абазначаны пэўным словам у галоўнай частцы: *Адна прывабная жанчына, якая сядзела непадалёк, падалася мне знаёмай* (Рэспубліка. — 2011. — 14 чэрв. — С. 5); *На жаль, рэспубліканскі бюджэт абмежаваны і не дазваляе аднавіць усе тыя помнікі, якія гэтага патрабуюць* (Рэспубліка. — 2011. — 14 чэрв. — С. 7). Сродкам сувязі выступае злучальнае слова «які» (зрэдку — «каторы»), выконваючы атрыбутыўную функцыю. «Фармальна слова “каторы” ў даданай азначальнай частцы суадносіцца са словам, якое стаіць перад ім у галоўнай. Аднак на гэтым месцы нярэдка аказваецца дадатак да таго слова, якое па сэнсе павінна вызначацца даданай часткай. Узнікае невыразнасць: з якім жа з двух слоў звязана даданая частка?» [3, с. 271]. Па меркаванні А. Я. Міхневіча, прадстаўленая канструкцыя са злучальным словам «які» «*Пачатак абзаца, які вельмі цямяны, трэба замяніць*» [4, с. 96] з'яўляецца аманімічнай, бо перадае наступныя значэнні: 1) пачатак, які вельмі цямяны; 2) абзаца, які вельмі цямяны. Іншы прыклад: *Вось гэтыя двое людзей, якіх я заўсёды ўспамінаю з вялікай пашанай, аднесліся да мяне з вялікай павагай, у іх асобах я знайшоў аднадумцаў, і ў 1992 годзе мы падпісалі афіцыйную дамоўленасць пра творчае сяброўства паміж газетай і аркестрам, дзякуючы якому было зроблена нямала ў справе развіцця нацыянальнага музычнага мастацтва* (Рэспубліка. — 2011. — 14 чэрв. — С. 8).

Нязручнасці пры асэнсаванні выклікае і выказванне «*Змясціў у “Р” артыкул “Хто адкажа за наймальніка-бюракрата?”*», *які меў рэзананс на самым высокім узроўні* (Рэспубліка. — 2011. — 14 чэрвеня. — С. 5), у якім пры першым чытанні слова «які» злучаецца з назоўнікам «*наймальніка-бюракрата*», але правільным, па аўтарскай задуме,

з'яўляецца спалучэнне слоў «які» і «артыкул».

4. Двухчленная парадыгматычная аманімія — аманімія, якая ўзнікае ў сказе ў выніку ўжывання двух парадыгматычных амонімаў — слоў, марфалагічныя паказчыкі якіх супадаюць. Да сказаў з двухчленай парадыгматычнай аманіміяй мовазнаўцы (Міхневіч А. Я., Калеснікаў М. П.) і рэдактары (Былінскі К. І., Валгіна Н. С., Мільчын А. Э., Мучнік Б. С., Разэнталь Д. Э. і інш.) адносяць канструкцыі тыпу «*Вывады камісіі пацвярджаюць факты*» [4, с. 98], «*Эратычны пласт фальклору дэманструе самакаштоўнасць інтымных адносін*» (Народная газета. — 2011. — 16 чэрв. — С. 11), «*Час нараджэння дыктур лёс*» (Народная газета. — 2011. — 14 чэрв. — С. 8), «*У гэты момант аўтобус абагнаў мэрсэдэс*» (з навін), у якіх «суб'ект дзеяння выражаны назоўнікам у форме назоўнага склону, што супадае з вінавальным, а аб'ект дзеяння — другім назоўнікам, вінавальны склон якога супадае з назоўным, а само дзеянне пераходным дзеясловам ці яго спалучэннем з іншымі дзеяслоўнымі формамі» [5, с. 87]. Разгледзім сказ «*Пашырэнне агульнага ўзроўню адукаванасці ўзнікненне попыту на кнігі*» (прыводзіцца ў зборніку тэзісаў дакладаў). Сказ мае два значэнні ў залежнасці ад таго, які з назоўнікаў выступае суб'ектам ці аб'ектам дзеяння: 1) у выніку пашырэння агульнага ўзроўню адукаванасці ўзнік попыт на кнігі; 2) у выніку ўзнікнення попыту на кнігі пашырыўся агульны ўзровень адукаванасці. Так, у сказе назоўнікі «*пашырэнне*» і «*ўзнікненне*» з'яўляюцца парадыгматычнымі амонімамі, граматычныя формы якіх супадаюць і ўяўляюць сабой неадусаўлёныя назоўнікі ніякага роду адзіночнага ліку.

5. Аманімічныя сказы-тоеснасці. У сказах «*Вада — бясколерная вадкасць*» [4, с. 98], «*Космонавт — бизнесмен*» [2, с. 28], дзе дзейнік і выказнік выражаны назоўнікамі ў назоўным склоне, сувязь паміж галоўнымі членамі знешне (на пісьме) абазначаецца пастаноўкай знака працяжніка паміж імі. «Толькі жыццёвы вопыт чытача дапамагае ў некаторых выпадках вызначыць, які з назоўнікаў з'яўляецца дзейнікам» [2, с. 28]. Так, першы сказ можа мець значэнні: а) вада не мае колеру; б) бясколерная вадкасць з'яўляецца вадой.

6. Марфалага-сінтаксічная аманімія — аманімія, абумоўленая прысутнасцю ў сказе марфалагічнага амоніма і дваякім чляненнем сказа на сінтагмы з выдзяленнем уключаемага слова. Напрыклад, «*Яны жывуць на адну зарплату*» [4, с. 100]. Значэнні сказа: а) жывуць толькі на зарплату, дзе слова «*адну*» — часціца; б) жывуць на зарплату аднаго чалавека, дзе лексема «*адну*» — лічэбнік.

Калі ў сказе «*Не победит ее / рассудок / мой*» [5, с. 81] амаформа «*ее*» — асабовы займеннік «*она*» (дапаўненне ў В. скл. адзіночнага ліку), то пасля яго ідзе паўза, якая аддзяляе асабовы займеннік ад наступнай сінтагмы. У выпадку, калі «*ее*» — гэта прыналежны займеннік, то паўза ідзе пасля дзейніка «*рассудок*». Атрымаем няпоўны сказ са значэннем «*Ее рассудок не победит мой*», дзе «*мой*» — азначэнне прыпушчаным прамым дапаўненні «*рассудок*».

7. Лексічна-катэгарызацыйная аманімія (умоўнае абазначэнне) — аманімія, якая характарызуецца нязменнасцю лексічнага значэння членаў сказа і іх магчымасцю ўвасабляць розныя прызнакі. Напрыклад, у сказе «*Хлопчыкі з'елі яблыкі*» [4, с. 100] дзеяслоў «*з'елі*», захоўваючы лексічнае значэнне «*ўжываць ежу*», выражае прызнакі размеркавання (кожны хлопчык з'еў па яблыку) і сукупнасці (усе (разам) хлопчыкі з'елі па яблыку).

8. Аманімія інфінітыўных сказаў з суб'ектна-аб'ектным давальным склонам. У інфінітыўных сказах з давальным склонам аманімія ўзнікае ў выніку супадзення давальнага склону суб'екта дзеяння з давальным склонам аб'екта дзеяння ў будове выказвання: «*Сябру нельга здраджваць*. Як бачым, дзеяслоў «*здраджваць*» здольны ўтвараць двухбаковую сувязь з назоўнікам «*сябру*». Калі гэта сувязь кіраванне, то словаформа ў давальным склоне — аб'ект дзеяння, калі сувязь прымыканне — суб'ект дзеяння. У бязлічым сказе «*Ёй заўсёды ёсць што сказаць*» (Народная газета. — 2011. — 14 чэрв. — С. 1) у значэнні «*Яна заўсёды нешта скажа*» займеннік «*ёй*» з'яўляецца давальным суб'ектам.

9. Аманімічныя спалучэнні назоўніка з родным прыіменным. Родны прыіменны выступае ў сказе ў якасці недапасаванага азначэння і выражаецца родным склонам у такіх словазлучэннях, як «*запрашэнне настаўніка*», «*падтрымка таварышаў*», «*прыём суседа*» і інш. Так, значэннямі выказвання «*Таму запрашэнне менавіта А. Кутасава ў пэўнай ступені выглядае даволі двухсэнсоўна*» (Звязда. — 2011. — 23 вер. — С. 5) у выніку нейтралізацыі суб'екта і аб'екта дзеяння могуць быць: а) запрасілі Кутасава; б) Кутасаў запрасіў.

10. Граматычна-катэгарызацыйная аманімія (умоўнае абазначэнне) — аманімія, выкліканая неадрозненнем катэгорый граматычнай формы. Напрыклад, у сказе «*Яго выступленне было нейкім чудам*» [4, с. 101] адбываецца неразмежаванне семантычных катэгорый факт — працэс граматычнай формы «*чудам*», выражанай назоўнікам Т. скл. адзіночнага ліку. Такім чынам, значэннямі сказа могуць быць: а) ён выступаў цудоўна (працэс); б) чудам было тое, што ён выступаў (факт).

11. Аманімія сказаў з займеннікамі. Вельмі часта прычынай узнікнення аманіміі ў сказах з'яўляецца прысутнасць у іх займеннікаў таго ці іншага разраду. Мовавед Лепешаў І. Я. указвае: «Паколькі займеннікі не маюць сталага лексічнага значэння, пры іх ужыванні... трэба захоўваць правіла: займеннік звычайна паказвае на бліжэйшы да яго (папярэдні) назоўнік таго самага роду і ліку... Пры парушэнні гэтага правіла ўзнікаюць двухсэнсавасць, незразумеласць, а то і кур'ёз» [6, с. 103–104]. Прыклад аманімічнага сказа з займеннікам у форме 3-й асобы множнага ліку: *Культурна-адукацыйныя мерапрыемствы пройдуць у месцах і арганізацыях, якія звязаны з жыццём і творчасцю паэтаў, ва ўстановах культуры і адукацыі, у Мінску, абласных і раённых цэнтрах, у гарадах, іншых населеных пунктах. Сярод іх традыцыйныя: свята паэзіі, песні і народных рамёстваў на радзіме Купалы, рэспубліканскае свята паэзіі на радзіме Якуба Коласа* (Звязда. — 2012. — 3 сак. — С. 2). Абодва суадносныя назоўнікі «*мерапрыемствы*», «*населеных пунктах*» маюць форму множнага ліку. Па прычыне таго, што першы сказ развіты, чытач страчвае сувязь са словаформай «*мерапрыемствы*», размешчанай у яго пачатку. Займеннік «*іх*» адрываецца ад кантэксту, лагічная сувязь паміж займеннікам і назоўнікам парушана, у выніку чытач не можа працягнуць думку аўтара. З кантэксту другога сказа вынікае, што «*іх*» можа адносіцца і да «населеных пунктаў» — радзімы Купалы і радзімы Коласа.

У некаторых выпадках двухсэнсоўнасць не ўтвараецца, нягледзячы на тое, што паміж суадносным назоўнікам і займеннікам размешчаны яшчэ адзін назоўнік. Разгледзім прыклады: *Калі ў сям'і былі яшчэ незамужнія сёстры і нежанатыя браты, нявесце не дазвалялася зачыняць дзверы бацькоўскай хаты. Інакш яны ніколі не створаць сваю ўласную сям'ю і назаўсёды застаюцца ў бацькоўскай хаце* (Народная газета. — 2011. — 9 чэрв. — С. 12). У другім сказе выбар займенніка множнага ліку абумоўлены лікам словаформ «*сёстры*» і «*браты*», замест якіх ён выкарыстоўваецца. Хоць і ёсць магчымасць суаднесці займеннік «*яны*» з назоўнікам «*дзверы*», чытач гэтага не робіць, бо часам сувязь займенніка з назоўнікам вызначаецца не парадкам слоў, а сэнсам. Так, семантыка наступных слоў («*ніколі не створаць сваю ўласную сям'ю...*») звязвае займеннік «*яны*» з назоўнікамі «*сёстры*» і «*браты*». Так і ў наступным прыкладзе «*Не менш цікавае інтэрв'ю з легендарным савецкім кінарэжысёрам Генадзем Іванавічам Палокам. Я добра*

разумею, адчуваю яго: сам жыў у тых часы... І многія праблемы, што ён узгадвае, прыйшліся перажыць самому» (Народная газета. — 2011. — 14 чэрв. — С. 1) відавочна, што займеннік «*яго*» замяшчае прозвішча кінарэжысёра. Нельга не заўважыць, якая роля ў дэаманімізацыі азначанага сказа належыць кантэкставым паказчыкам.

Заклучэнне. У артыкуле разгледжаны асноўныя тыпы сінтаксічнай неадназначнасці, уласцівыя беларускай мове: аманімія сказаў з уключанымі словамі, аманімія сказаў з аднароднымі членамі, аманімія граматычнай канструкцыі са злучальным словам «*які*», двухчленная парадыгматычная аманімія, аманімічныя сказы-тоеснасці, марфалага-сінтаксічная аманімія, лексічна-катэгарызацыйная аманімія, аманімія інфінітыўных сказаў з суб'ектна-аб'ектным давальным склонам, аманімічныя спалучэнні назоўніка з родным прыменным, граматычна-катэгарызацыйная аманімія, аманімія сказаў з займеннікамі. Безумоўна, прыведзеная класіфікацыя патрабуе дапаўнення, бо яшчэ не ўсе выпадкі двухсэнсоўнасці яна адлюстроўвае. Але тыя факты сінтаксічнай аманіміі, якія апісаны ў артыкуле, дазваляюць сцвярджаць, што неадназначнасць на сінтаксічным узроўні — з'ява шматгранная і вельмі распаўсюджаная. Яна патрабуе далейшага вывучэння не толькі ў плане тыпізацыі, але і рэдагавання, накіраванага на тое, каб структура сказа правільна перадавала яго змест — адназначна і дакладна. Гэта забяспечыць мове выразнасць і мілагучнасць, аптымізуе камунікатыўны працэс.

Літаратура

1. Каўрус, А. А. Стылістыка беларускай мовы / А. А. Каўрус. — 3-е выд., дапрац. і дап. — Мінск: Нар. асвета, 1992. — 207 с.
2. Колесников, Н. П. Порядок слов в русском предложении и синтаксическая омонимия. — Ростов н/Д: Рост. ун-т, 1984. — 45 с.
3. Мильчин, А. Э. Методика редактирования текста / А. Э. Мильчин. — 2-е изд., перераб. — М.: Книга, 1980. — 320 с.
4. Міхневiч, А. Я. Асноўныя тыпы сінтаксічных амонімаў у беларускай мове / А. Я. Міхневiч // Выбраныя працы / А. Я. Міхневiч; агул. рэд. С. А. Важніка; уступ. арт. В. К. Шчэрбіна. — Мінск: Права і эканоміка, 2006. — С. 95–102.
5. Колесников, Н. П. Синтаксическая омонимия в простом предложении / Н. П. Колесников. — Ростов н/Д: Рост. ун-т, 1981. — 145 с.
6. Лепешаў, І. Я. Лінгвістычны аналіз тэксту: вучэб. дапаможнік / І. Я. Лепешаў. — Мінск: Выш. шк., 2009. — 287 с.

Паступіла 26.03.2012